What's in a name?

Wandelend langs de lokalen en werkruimtes van locatie Socrates valt op, dat deze behalve een nummer ook een naam hebben. In de lokalen zien we reproducties, die in hun vormgeving uniform zijn, maar verschillende afbeeldingen laten zien. Wat heeft dit te betekenen?

Al vroeg in de plannen rond de nieuwe school voor het Stedelijk Gymnasium Leiden werd duidelijk, dat ook deze school een gymnasiale uitstraling moest krijgen: niet alleen in de kwaliteit van onderwijs, de vakken en alles wat na school mogelijk is, maar ook in aankleding en uitstraling. Zo hebben de verschillende werkplekken op school namen gekregen die geworteld zijn in onze omgeving of schoolcultuur en die verband houden met het klassieke erfgoed. Op de fora zijn hieraan illustraties gekoppeld, die een beeld geven bij de namen en die uitnodigen tot het vertellen van verhalen of het laten zien van beeldmateriaal.

Bij het betreden van de school komen we langs het *scriptorium*, de plek van de claviger en de administratie. *Claviger* betekent in het Latijn sleuteldrager en op gymnasia werd de conciërge traditioneel zo genoemd. *Scriptorium* betekent: plek waar men schrijft. In de middeleeuwse kloosters waren dit de ruimtes waar de monniken

de oude handschriften overschreven. Zonder hen waren de antieke teksten ons niet overgeleverd.

De personeelskamer heeft de naam οἶκος gekregen, het Griekse woord voor huis, de plek om te ontspannen in de pauze of een tussenuur. Het muzieklokaal heet *musica* en de practicumlokalen voor biologie, scheikunde en natuurkunde *laboratoria*.
Het vaklokaal voor beeldende vorming is het *atelier*.

De trap leidt naar de eerste verdieping met de leerpleinen, die wij *fora* noemen. Het forum was voor de Romeinen het marktplein waar alles gebeurde, van zien en gezien worden. Ieder leerjaar heeft een eigen forum.

Er kan gestudeerd worden in de stilteruimtes. Deze 4 ruimtes heten naar de rimpelloosheid van de zee in het Grieks γαλήνη. Deze kalmte en rimpelloosheid van de zee is ook de term geworden voor de gemoedsrust en opgeruimdheid van geest. Kamers van coördinatoren en decanen zijn genoemd naar de eerste letters van het Griekse alfabet: Α alfa, Β beta, Γ gamma.

Op *forum primum*, het eerste forum, zien de leerlingen de wortels dicht bij huis. Leiden ligt aan de *Rhenus* (12), de Rijn, decennia lang de noordgrens van het Romeinse rijk. *Matilo* (11) is de naam van het militaire fort dat hier gelegerd was en nu de naam van de wijk gelegen tussen de Vliet en de A4. De Peutingerkaart, die terug gaat op een wereldkaart uit de tijd van keizer Augustus (27 v.C. - 14 n.C.) vermeldt dit fort al. In de volksmond heeft Leiden de naam *Lugdunum* (13) gekregen en een van de voetbalclubs uit Leiden heet ook zo. De Peutingerkaart laat zien, dat het latere Katwijk zo heette. Het vormde het laatste fort aan de Rijn voor je bij zee kwam.

11 Matilo

13 Lugdunum

Clenus.
Pretoriū.
Lugduno.
II.
P
patabus.
Osisim.
Gesogiaco quod m
Bonoma: XXIIII.

Het tweede forum, *secundum*, draagt namen uit de Griekse wereld die kunstenaars uit later eeuwen geïnspireerd hebben. *Arkadia* (21) is het gebergte op de Peloponessos bezongen door de dichters. De *Olympos* (22) is de berg waar oppergod Zeus de scepter zwaaide over goden en mensen. Aan de voet van de *Parnassos* (23) ligt de stad Delphi, gewijd aan de god Apollo, die met zijn muzen voor inspiratie van dichters zorg droeg.

21 Arkadia

23 Parnassos

Op *forum tertium* huist leerjaar drie, het laatste schooljaar met alle vakken. In de Oudheid en Middeleeuwen werd kennis verdeeld in de zeven artes liberales, drie daarvan geven hun namen aan lokalen. *Rhetorica* (31) is de naam van de welsprekendheid, de kunst van het woord, van onschatbare waarde vroeger en nu. *Logica*, het logisch redeneren (32) en *Geometria*, de meetkunde (33) zijn gebieden van studie in leerjaar 3.

31 Rhetorica

32 Logica

33 Geometria

De lokalen van leerjaar 4 op *forum quartum* zijn genoemd naar de dochters van Zeus, de muzen, die beschermsters zijn van kunsten en wetenschappen. Het gebied van *Kalliope* (41) is de epische poëzie, filosofie en welsprekendheid. *Kleio* (42) is de muze van de geschiedenis en *Polyhymnia* (43) ging over gezang, lier en pantomime.

41 Kalliope

43 Polyhymnia

Forum quintum is de plek van leerjaar 5 met het hoogtepunt van de Romereis. De drie lokalen dragen namen van drie belangrijke heuvels van Rome. *Capitolium* (51) is het Capitool, de heuvel met de tempel voor Iuppiter, Iuno en Minerva. De *Palatinus* (52) is de heuvel Palatijn, waar Romulus Rome zou hebben gesticht. Op de *Aventinus* (53), Aventijn, zouden Romulus en Remus de vlucht van de vogels hebben geraadpleegd voordat ze hun stad stichtten.

De reproducties op dit forum en op het forum van klas 6 zijn de winnende foto's van leerlingen gemaakt tijdens hun Romereis.

51 Capitolium

53 Aventinus

Voor de leerlingen van klas 6 op *forum sextum* is het eind van hun schoolcarrière in zicht. Zij zijn een eind op weg in hun streven naar wijsheid. De namen van hun lokalen brengen ons bij de grote denkers in Athene. *Lykeion* (61) is de naam van van de wijk ten noordoosten van Athene, waar Aristoteles met zijn leerlingen verbleef. Plato, de grote leerling van Socrates, ontving zijn leerlingen in de buitenwijk van Athene, die *Akademeia* (62) heette, zijn filosofenschool kreeg ook deze naam. De *Stoa* (63) is de naam van de zuilengalerij, waar Zeno van Citium (4e/3e eeuw v.C.) met zijn leerlingen, de Stoïcijnen, discussieerde.

61 Lykeion

Lijst van illustraties en hun herkomst

11 Matilo
Masker van Romeins ruiter, gevonden nabij castellum Matilo in Leiden (Rijksmuseum van Oudheden, bruikleen Provincie Zuid-Holland)

12 Rhenus
Marmeren beeld van deze riviergod (Rome)

13 Lugdunum
Detail uit de Tabula Peuteringeria, 18e eeuwse kopie (Rijksmuseum van Oudheden)

21 Arkadia
Detail uit schets voor 'Dream of Arcadia' (1838) van Thomas Cole (1801-1848)

22 Olympos
'Goddesses on the Mount Olympos' van Edouard Bisson (1856-1939)

23 Parnassos
Parnassosheuvel met de vergoddelijking van Homerus, met Apollo en de negen muzen (British Museum)

31 Rhetorica
Detail van Plato en Aristoteles uit fresco 'The School of Athens' (1510–1511) van Raphael Sanzio (1483–1520) (Vaticaanstad, Apostolisch paleis)

32 Logica
Marmeren buste van Socrates, Romeinse kopie naar Grieks origineel uit de 4e eeuw v.C. uit de Quintili Villa, Via Appia (Museo Pio-Clementino)

33 Geometria
Grafiek van Hans Sebald Beham (1500-1550)

41 Kalliope
Marmeren beeld uit de 2e eeuw n.C. uit Villa Cassius bij Tivoli, 1774 (Museo Pio-Clementin)

42 Kleio
De grote dichter Vergilius, vergezeld door de muzen Kleio (geschiedenis) en Melpomene (tragedie), mozaïek uit de 3e eeuw n.C. afkomstig uit Hadrumetum, het huidige Sousse, Tunesië (Bardo Museum, Tunis)

43 Polyhymnia
Detail van Griekse Lekythos, ca. 435-425 v.C. uit Boeotia (Louvre Museum)

51 Capitolium
Foto: Sanne Wiersma

52 Palatinus
Foto: Nicole van Steijn

53 Aventinus
Foto: Giti Navabi

61 Lykeion
Foto: Arjen Peijen

62 Akademeia
Foto: Sjef Baas

63 Stoa
Foto: Tabitha Laurey

Een uitgave van Stedelijk Gymnasium Leiden, 2010

Tekst: Olga Halbertsma
Vormgeving panelen en deze uitgave: Jos Agasi